

Óvoda és jövő

Örök dilemmái általában a kisebbségi, esetünkben az erdélyi magyar léthelyzetnek: hányan vagyunk? Mennyire vagyunk magyarok? Milyen jövő vár reánk?

A kérdéseket száz év teltével, szinte mindig ugyanúgy.

Válaszok is születnek. Mint legutóbb, 2023 őszén Gyergyószentmiklóson, ahol a politika felelős képviselői és a szakma jelesei egyaránt jelen voltak a Csillagszem napközi otthon átadásán. Szilágyi Péter nemzetpolitikáért felelős helyettes államtitkár avató ünnepségi beszédében a Makkai Sándor egykori erdélyi református püspök és Reményik Sándor költő két világháború közötti vitájára emlékeztetett a külföldi magyarság megmaradási esélyeiről. Rámutatott, hogy utóbbinak lett igaza, aki hitt a magyarság kisebbségi sorban való megmaradásában. „Az ő bizalma, hogy a magyarság kisebbségi sorban is nőni, erősödni, fejlődni tud, ma nemcsak reménység, hanem kézzel fogható valóság. Reményik Sándornak igaza volt, sőt igaza lett!” Joggal hangsúlyozta: a Kárpát-medencei óvodafejlesztési program keretében kiépült óvodai intézmények nemzetünk életjelei, mert ahol vannak magyar gyermekek, ott van magyar jövő.

Óvoda és jövő. Így rendben van.

Pontosítsunk: magyar óvoda és magyar jövő.

Így már további kérdések sorjázhatók. Az első és legfontosabb: mikor és hol magyar óvoda a magyar óvoda? Ezt a kérdést nem kell feltenni ott, ahol a magyarság jelenti helyben a többséget. De szórványban, ahol a helyi lakosságnak kicsiny hányada, olykor alig 5%-a magyar, ott olyan kérdések elé állít az élet, amelyek megkerülhetetlenek. Temesváron ma a magyar óvoda nevében lehet magyar, de az esetek többségében vegyes, és az óvodai csoport román tagjai miatt a foglalkozások kétnyelvűek, illetve döntően románul folynak.

Közéleti szerepre vállalkozó civil szervezetként a temesvári Szórvány Alapítvány 2012-ben foglalkozott a bánásági magyar óvodák kérdésével, Erdei Ildikó, Kovács Katalin és alulírott személyében. Az óvodaválasztás elvi és gyakorlati kérdései c. közös kutatás eredményeit kötetbe foglalva közzétették (*Bánásági magyar óvodák*, Szerkesztette Bodó Barna, Szórvány Alapítvány, Temesvár, 2013). Bodó Barna dolgozatával (Az identitás tükörcserepei) indítjuk ezt a kötetet. A kutatás központi elemeként a román nyelvű foglalkozásokat tartó, névleg magyar óvodák kérdését jelöltük meg, és megállapítottuk: „ezt a helyzetet vizsgálni, kutatni kell, több szinten. Miként viszonyul a helyzethez maga az óvodapedagógus – milyen érvek és indokok szolgálnak »magyarázatul« a visszas helyzetre. Miként értelmezik a helyzetet a helyi magyar közösség tagjai és főleg a helyi elit? Ugyanakkor a fenntartó szervezeteknek – helyhatóság és tanfelügyelőség – is kötelező módon viszonyulniuk kell a helyzethez.” (Bodó 2013, 3)

Természetesen, az óvodát szeretnénk megőrizni a felhőtlen gyermekkor színterének, mesészigetnek, ahol szeretetben, biztonságban, önfeledt játékkal, felhőtlenül élhetik óvodás éveiket – de a hétköznapok valósága kimozdít ebből az idillinek mondható helyzetből. Stratégiára, a helyi közösség közös fellépésére van szükség.

2022-ben, éppen tíz évvel az idézett kutatást követően újabb kutatásra vállalkoztunk (Bodó Barna és Incze Erika), kötetünk második, hosszabb tanulmányában mutatjuk be az eredményeket. Célunk a egyes házasságok esetében az óvoda és az iskolaválasztás, illetve a két-nyelvűség vizsgálata volt, de a magyar óvodák román nyelvű foglalkozásai problémaként visszaköszöttek. Semmi, vagy szinte semmi nem változott időközben – miközben a jelenséget az illetékesek ismerik. Miért nem történt semmi? Erre a kérdésre nem a tudományos kutatónak kell felelnie, a legjobb esetben oknyomozó újságírói feladat.

Mi csak jelezzük a mutatkozó foltot a magyar kisebbségi jövőképen.

Temesvár, 2024. vízkereszt napján.

Bodó Barna